

havainnoksi. Tällainen tiede siis näkee tajunnan tai kokemuksellisuuden tutkimisen hyvin perustelluksi. Jk päiväisessä elämässä, perhe-elämässä, talouselämässä, politiikassa, kaikessa inhimillisessä toiminnassa – me hyväksymme (joudumme hyväksymään) kokemuksellisuuden toimintamme lähtökohdaksi. Harvoin meillä on mahdollisuuksia odottaa “objektiivisen tieteellisen totuuden” valkenemista päätöksentekomme ja toimintamme perustaksi. Toisaalta, jos me haluamme tieteessä tutkia vain viimeksimainitun tyyppisiä totuuksia, joudumme voimakkaasti karsimaan tutkimuskohteita, nimenomaan inhimillisen dimension suunnassa.

Subjektivistinen tiede on tietenkin määritelmän mukaan subjektiivista, mutta samalla se on inhimillistä, sillä ihminen on mm. subjektiivisen maailmankuvansa ansiosta subjektiivinen olio: hän ei pääse tajuntansa, situationaalisuutensa eikä kehollisuutensa kahleista eroon – ei siinäkään tapauksessa, että hän vannoo rationaalisuuden, objektiivisuuden ja faktojen nimiin.

Lähestymistapoja tai metodologioita on siis erilaisia. Suuri osa ns. tieteellisestä debatista lienee peräisin juuri metodologisista ja metodisista mielipide-eroavuuksista: jokaisella on maailmankuvassaan juuri hänelle ominainen, hänen ymmärtämänsä ja siten hyväksymänsä metodologinen ymmärrys, jonka valossa hän arvioi tiedettä ja maailmaa yleensäkin. Voimme pitäytyä puhdasoppisesti omassa totuudessamme tai sitten voimme pyrkiä avaamaan maailmankuvaamme uusia horisontteja, jotka ovat peräisin metodologiabarraakadin toiselta puolelta. Jb tieteellinen tai filosofinen keskustelu johtaa viimeksimainittuun suuntaan, niin hyvä on.

Pekka Pihlanto

RAUHALAKIN RUOTUUN!

Vesa Talvitien arviointi (*niin & näin* 2/97) artikkelistani (*niin & näin* 1/97) on minulle sen kapeassa näkemyksellisyydessään vaikeasti ymmärrettävää. Hän olettaa amerikkalaisen aivotutkijan tekevän minulle joitakin kysymyksiä. Juuri niihin hän yritin kirjoitelmassani tilan sallimissa puitteissa perustellen vastata. Toistoon ei siksi ole aihetta. Yksityiskohtaisempia perusteluita löytyy muista, laajemmista esityksistäni.

Hänen sanontansa, “ei ole tarpeen, että jokainen tutkija tarjoaa oman ratkaisunsa”

(ns. mielen filosofiaan), tarkoittaa, että on pysyttävä ruodussa. Olisi filosofisen ajattelun vapauden karkeaa loukkaamista vaatia, että sen jälkeen kun esimerkiksi Daniel Dennett ja Patricia Churchland ovat analysoineet “mielen filosofiaa”, toisten (mm. minun) on vaettava.

Millä oikeutuksella vain ko. neurofilosofien käsitykset edustaisivat “nykypsykologiaa ja -filosofiaa” ja olisivat yksinomaaisesti “yleisesti käytössä”? Fenomenologinen traditio, johon minä liityn, on puheena olevien ongelmien analyysissa yhtä ajankohtainen ja varmasti yhtä adekvaatti kuin neurofilosofien perusratkaisutkin. Kuvitelma, että ihmistutkimuksessa riittäisi yhden tyyppinen metodologia ja tieteen yksi kieli, on loogisen empirismin haamun kummitelua. Näistä utopioista on yleensä luovuttu. Neurofilosofia näyttää kuitenkin ottavan askeleen taaksepäin.

Outo on Talvitien näkemys, että “tajunnan tai kokemuksellisuuden tutkimukselle on vaikea nähdä perusteita”. Maailmankuvan konstituution ymmärtäminen on olennaisen tärkeä niin tutkimuksessa kuin sovelluksessaakin. Ei edes neurofilosofiaa tehdä ilman tajunnan merkitysoperaatioita. Subjektiivisen maailmankuvan konstituution ongelma on keskeinen kaikessa ihmistyössä. Tämä riittää minulle tajunnan tutkimustarpeen perusteeksi.

Vesa Talvitie odottaa perusteluita myös sille, etten käytä “nykyaikaisia käsitteitä representaatio ja informaation prosessointi”. Olen käyttänyt ilmaisua ‘mieellinen edustus’ representaation sijasta, koska haluan painottaa tajunnan analyysissa edustusten noemaattista (mielellistä) luonnetta. Representaatiolla voidaan eri yhteyksissä tarkoittaa myös informaation fyysistä puolta. Mielien (noemojen) keskinäistä yhteen kietoutumis-ta oman mielellisyytensä ohjannassa olen tarkastellut nimenomaan jatkuvana prosessina. Koska mielen prosessoinnissa on kyseessä aivan eri logiikka kuin aivofysiologisessa prosessoinnissa, pitää niistä puhua eri tason ilmiönä ja eri kielillä. Tässä on asian ydin.

Olen kutsunut ihmis-käsitystäni monopluralis-tiseksi. Se tekee ymmärrettäväksi, miten ihminen on kokonaisuus (monos), mutta ei homogeenisella tavalla, vaan eri olemuspuolien (pluralis) yhdelmänä. Puheena olevassa artikkelissa analysoin pääasiallisesti tajuntaa. Ihmisen filosofiaa yleensä analysoidessani olen koettanut paljastaa olemuspuolien vastavuoroisen yhteen kietoutuneisuuden struktuurin (erityisesti jo 1970-luvulla ilmestyneissä kirjoissani). Dualisti en siksi katso olevani.

Tajuttoman, tajuisen, tiedostamattoman ja tietoisien käsitteiden “lanseeraaminen” ei tarkoita sitä, että ne “olisivat ratkaisu mielenfilosofian ongelmiin”. Ne ovat käsitteitä, joi-

den avulla ko. asiayhteyksiä on periaatteessa mahdollista analysoida. Mitään “nurkkakuntaista” niihin ei sisälly. Päinvastoin ne juuri edustavat filosofian ikuisuusongelman, kokemuksellisuuden, analyysin yleistä perustarpeista. Arvelen, että niitä tarvitaan ja käytetään vielä pitkään senkin jälkeen, kun Dennettin tietokoneen ja aivojen nurkkafilosofia ei ole enää muodikasta.

Lauri Rauhala